پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی بر اساس متغیرهای بیگانگی تحصیلی، سرمایه اجتماعی، میزان استفاده از رسانه‌ها و متغیرهای جمعیت‌شناختی در دانشجویان کارشناسی پسر خوابگاهی دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴

جواد عباسی جندانی[۱] حسینعلی مهرابی کوشکی[۲]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۲/۲۵ پذیرش نهایی: ۱۳۹۷/۸/۱۵

چکیده

انگیزش پیشرفت تحصیلی، نقش مهمی در موفقیت تحصیلی دانشجویان بازی می‌کند و بنابراین پیش‌بینی و ارتقای آن بسیار اهمیت دارد. در این پژوهش به بررسی رابطه انگیزش پیشرفت تحصیلی با بیگانگی تحصیلی، سرمایه اجتماعی، میزان استفاده از رسانه‌ها و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و همچنین پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی بر اساس این متغیرها در دانشجویان پرداخته شد. پژوهش حاضر پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود و جامعه آماری آن شامل کلیه دانشجویان پسر خوابگاهی دانشگاه اصفهان بود که از بین آنها ۱۰۰ نفر به شیوه تصادفی انتخاب شدند و ۹۶ نفر در تحلیل نهایی وارد شدند. ابزار این پژوهش شامل پرسشنامه بیگانگی تحصیلی پیرنیا (۱۳۹۴)، پرسشنامه سرمایه اجتماعی مبارک بخشایش (۱۳۸۹)، پرسشنامه میزان استفاده از رسانه‌های الیاسی (۱۳۹۳)، پرسشنامه انگیزش پیشرفت تحصیلی هرمنس (۱۹۷۰) و پرسشنامه محقق‌ساخته اطلاعات جمعیت‌شناختی بود. یافته‌های حاصل از همبستگی نشان داد که انگیزش پیشرفت تحصیلی با بیگانگی تحصیلی، سرمایه اجتماعی، میزان استفاده از رسانه‌ها و وضعیت اجتماعی- اقتصادی رابطه معناداری دارد. همبستگی انگیزش پیشرفت تحصیلی با سایر متغیرها از نظر آماری معنادار نبود. همچنین یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نشان داد که بیگانگی تحصیلی ۱۷/۶، میزان استفاده از رسانه‌ها ۸/۳، وضعیت اجتماعی- اقتصادی ۴/۳ و مجموع این متغیرها ۳۰/۳ از واریانس انگیزش پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کنند ($p<۰/۰۵$). این نتایج بیانگر آن است که بیگانگی تحصیلی کمتر، میزان کمتر استفاده از رسانه‌ها و وضعیت اجتماعی- اقتصادی بهتر می‌توانند باعث ارتقای انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان گردند.

واژه‌های کلیدی: انگیزش پیشرفت تحصیلی، بیگانگی تحصیلی، سرمایه اجتماعی، میزان استفاده از رسانه‌ها

۱ . (نویسنده مسئول) دانشجوی دکترای روانشناسی، دانشگاه اصفهان javadabbasi1370@yahoo.com
۲ . استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه اصفهان

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

مقدمه

یکی از مهم‌ترین عواملی که باعث حرکت فرد به سمت اهدافش می‌گردد، انگیزه‌ها هستند. انگیزه چیزی است که به رفتار نیرو و جهت می‌دهد. انگیزش پیشرفت یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های درونی است و جزء نیازهای اجتماعی محسوب می‌شود (ریو،[3] ۲۰۰۵). تحصیل مسئله مهمی در زندگی بشر امروزی است که منافع فردی و اجتماعی زیادی به همراه دارد و موفقیت در آن مانند هر فعالیت دیگری نیازمند انگیزه است. افراد با انگیزه‌های متفاوتی به تحصیل می‌پردازند؛ برخی به دلیل انگیزه‌های بیرونی مانند فشار والدین و برخی به دلیل انگیزه‌های درونی مانند عشق به یادگیری. یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های درونی که به فرد کمک می‌کند و به او نیرو می‌دهد تا در مسیر رسیدن به اهدافش، حداکثر تلاش خود را انجام دهد و چالش‌ها و موانع را پشت سر بگذارد انگیزش پیشرفت تحصیلی[4]است. مک‌کللند[5]نظریه‌پردازی است که به صورت گسترده درباره انگیزش پیشرفت صحبت کرده است. *انگیزش پیشرفت* میل به انجام دادن خوب کارها متناسب با معیار برتری است. این نیاز افراد را برای جستجو کردن موفقیت در مقایسه با معیار برتری باانگیزه می‌کند (دیکشنری روانشناسی کمبریج،[6] ۲۰۰۹).

در پژوهش‌های متعدد، رابطه بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و متغیرهای گوناگون بررسی شده است (از جمله طالب‌پور و همکاران، ۱۳۸۲؛ ویلیامز[7]و همکاران، ۲۰۱۴؛ فیروزنیا و همکاران، ۱۳۸۸). از جمله متغیرهایی که کمتر بررسی شده‌اند و در عین حال، همبستگی قابل ملاحظه‌ای با انگیزش پیشرفت تحصیلی دارند و در نتیجه می‌توانند پیش‌بین خوبی برای انگیزش پیشرفت تحصیلی باشند، می‌توان به بیگانگی تحصیلی،[8] سرمایه اجتماعی،[9] میزان استفاده از رسانه‌ها و متغیرهای جمعیت-شناختی اشاره کرد (جانسون[10]،۲۰۰۵).

بیگانگی تحصیلی اصطلاحی است که برای توضیح *جدایی دانشجویان یا دانش‌آموزان از فرایند یادگیری* استفاده می‌شود (موسوی و حیدرپور مرند، ۱۳۹۰). نیومان[11](۱۹۸۱) چهار بعد اساسی بیگانگی تحصیلی دانشجویان را شناسایی کرد، بی قدرتی،[12] بی‌هنجاری،[13] بی‌معنایی[14]و کناره‌گیری اجتماعی.[15] بی‌قدرتی به ادراک دانشجویان از فقدان کنترل شخصی در یادگیری اشاره دارد؛ بی‌هنجاری نشان دهنده فقدان رفتار قانون‌مند مناسب از جمله عدم صداقت تحصیلی است؛ بی‌معنایی تفسیر دانشجویان را مبنی بر اینکه برنامه درسی با نیازهای حال و آینده آنها بی ارتباط است، توصیف می‌کند؛ و کناره‌گیری

3 Reeve
4 Academic Achievement Motivation
5 MacClelland
6 Cambridge
7 Williams
8 Academic Alienation
9 Social Capital
1 Johnson 0
1 Newmann 1
1 Powerlessness 2
1 Normlessness 3
1 Meaninglessness 4
1 Social Isolation 5

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

اجتماعی با تنهایی و جدایی دانشجویان از استادان و همسالان و به عبارتی کلی‌تر، جدایی از جامعه مشخص می‌شود بنابراین بیگانگی تحصیلی تأثیر زیادی بر انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان دارد.

سندر[۶](۲۰۱۵) سرمایه اجتماعی را به صورت *ارزش اشتراکی شبکه‌های اجتماعی و تمایلی که این شبکه‌ها برای انجام "کاری برای همدیگر" ایجاد می‌کنند*، تعریف می‌کند. دانشجویی که سرمایه اجتماعی کافی ندارد و از حمایت شبکه دوستان برخوردار نباشد، نمی‌تواند با استرس‌های محیط دانشگاه مانند دوری از خانواده و موانع و دشواری‌های مسیر تحصیل، به خوبی کنار بیاید و در نتیجه انگیزش پیشرفت تحصیلی او افت می‌کند. در نتیجه سرمایه اجتماعی نیز نقش مهمی در انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان دارد.

رسانه مجموعه ابزارهای ارتباطی هستند که برای ذخیره و تحویل اطلاعات و داده‌ها استفاده می‌شوند (جانسن،[۷]۲۰۱۵). اگر دانشگاه‌ها و مدارس برنامه آموزشی رسمی و آشکار را ارائه می‌دهند، رسانه‌ها هم برنامه آموزشی غیررسمی و مخفی را ارائه می‌کنند. بنابراین تعامل با رسانه می‌تواند باعث اکتساب دانش، مهارت‌ها و تجربیات اجتماعی شود که ممکن است به موفقیت تحصیلی و اجتماعی دانش‌آموزان و دانشجویان کمک کند. همچنین با توجه به جنبه‌های بصری و قابلیت‌های گوناگون رسانه‌ها، می‌توان از آنها در امر تسهیل و غنی‌سازی آموزش در مدارس و دانشگاه‌ها استفاده کرد. رسانه‌ها در امر آموزش تأثیرات منفی نیز دارند: افراد ممکن است به رسانه‌ها معتاد شوند (لیوازوویچ[۸]،۲۰۱۱). این وابستگی به رسانه‌ها که کمابیش در بین بسیاری از افراد وجود دارد، انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی را کاهش می‌دهد (لواین[۹]و همکاران، ۲۰۰۷؛ باومن[۰]و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین این فن‌آوری‌ها می‌تواند باعث احساس بیگانگی گردد (جانسون، ۲۰۰۵). در مجموع رسانه به شکل مستقیم و غیرمستقیم تأثیرات چندبعدی منفی و مثبتی بر انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان دارد.

انجام تحقیق در زمینه انگیزش پیشرفت تحصیلی از این نظر حائز اهمیت است که موفقیت تحصیلی می‌تواند آینده بهتری برای یادگیرندگان و همچنین کشور رقم بزند و از طرفی انگیزش پیشرفت تحصیلی نقش پررنگی در کسب این موفقیت بازی می‌کند. برای مثال استینمیر و اسپیناث[۱](۲۰۰۹) در تحقیق خود دریافتند که سازه انگیزش پیشرفت تقریباً به اندازه هوش کلی، می‌تواند واریانس پیشرفت تحصیلی را توضیح دهد (یعنی حدود ۲۵ درصد). پژوهشگران دیگر هم نتایج مشابهی به دست آوردند (برای مطالعه رجوع کنید به میر و ویتنبوئر[۲۲]، ۲۰۰۴؛ گرین[۲۳]و همکاران، ۲۰۰۴ ؛ مارتین و لیم،[۲۴]۲۰۱۰). همچنین انگیزش پیشرفت تحصیلی علاوه بر کسب نمرات خوب به بهبود کیفیت یادگیری هم منجر می‌شود به گونه‌ای که دانشجویان دارای انگیزش پیشرفت تحصیلی بالا افرادی فعال، پیگیر و دارای پشتکار بالایی هستند؛ اعتماد به نفس و احساس کارایی

1	Sander	6
1	Janssen	7
1	Livazovic	8
1	Levine	9
2	Bowman	0
2	Steinmayr & Spinath	1
2	Meijer & Wittenboer	2
2	Green	3
2	Martin & liem	4

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

بالایی دارند؛ مستقل هستند و بیشتر به تقویت درونی متکی‌اند؛ تلاش می‌کنند تا به اهدافی بیش‌تر از تکلیف دست پیدا کنند؛ اهداف طولانی مدت دارند؛ مسئولیت خود را در یادگیری می‌شناسند و به آن اهمیت می‌دهند؛ و موفقیت و شکست را به تلاش نسبت می‌دهند (سیف، ۱۳۸۲). با این حال تجارب شخصی و پژوهش‌های انجام شده حاکی از این است که میزان انگیزش پیشرفت تحصیلی در بین دانشجویان کم است (رئوفی و همکاران، ۱۳۸۶؛ مولوی و همکاران،۱۳۸۶). این موضوع نشان‌دهنده مسئله‌ای اساسی است و اهمیت پژوهش در این زمینه را دو چندان می‌کند زیرا کاهش انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان نه تنها به آینده دانشجویان لطمه می‌زند بلکه مانع از شکوفایی کشور نیز می‌گردد.

صبحی قراملکی (۱۳۹۱) در پژوهشی بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و نمره کل هوش هیجانی همبستگی ۰/۳۶ را گزارش کرد که در سطح ۰/۰۵ معنادار بود. در واقع نمره کلی هوش هیجانی می‌تواند ۱۷ درصد از واریانس انگیزش پیشرفت تحصیلی را تبیین کند.

رستمی و علی‌آبادی (۱۳۹۳) در پژوهش خود سهم کل راهبردهای شناختی و فراشناختی در پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی را اینگونه گزارش کردند: نظم‌دهی برابر با ۰/۱۷۱، برنامه‌ریزی برابر با ۰/۳۰۶، تکرار و تمرین برابر با ۰/۲۱۶، سازماندهی برابر با ۰/۲۲۳، بسط و گسترش معنایی برابر با ۰/۱۱۷ و کنترل و نظارت برابر با ۰/۱۲۱.

مولوی و همکاران (۱۳۸۶) در پژوهش خود نشان دادند که متغیرهای امید به آینده (با ضریب ۰/۹)، میزان عزت نفس (۰/۱۲)، کیفیت عوامل آموزشی (۰/۱۱)، وضعیت تأهل (۰/۴۰) و میزان درآمد خانواده (۰/۷) می‌توانند علل کاهش انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان را تبیین کنند. در حالیکه متغیرهای جنسیت، میزان تحصیلات، فوت والدین، جو عاطفی خانواده، سلامت جسمی- روانی و میزان یادگیری خودتنظیمی، تأثیر معناداری در انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان ندارند

روحانی و تاری (۱۳۹۰) در پژوهش خود گزارش کردند که بین اعتیاد به اینترنت و انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه شهرها و روستاهای استان مازندران به ترتیب همبستگی ۰/۲۱۸- و ۰/۲۵۴- را وجود دارد که در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد.

کماراجو، کارائو و اشمک[۲۵](۲۰۰۹) در پژوهش خود، ارتباط انگیزش پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانشجویان با پنج صفت بزرگ شخصیت را به این شکل گزارش کردند: در مورد انگیزه درونی، ۱۷ درصد از واریانس به وسیله وظیفه‌شناسی و تجربه‌پذیری توضیح داده می‌شود. در مورد انگیزه بیرونی، ۱۳ درصد از واریانس به وسیله روان‌رنجوری‌خویی، وظیفه‌شناسی و برون‌گرایی توضیح داده می‌شود. نهایتاً در مورد بی‌انگیزگی، ۱۱ درصد از واریانس به وسیله دلپذیر بودن و وظیفه‌شناسی (ارتباطات معکوس) توضیح داده می‌شود که همگی در سطح ۰/۰۰۱ معنادار می‌باشد.

اتنافو[۲۶](۲۰۱۲) در پژوهش خود بین بیگانگی و انگیزش پیشرفت در درس ریاضی همبستگی ۰/۷۱۸-، بین جنسیت و بیگانگی تحصیلی همبستگی ۰/۱۸۳- و بین جنسیت و انگیزش پیشرفت در درس ریاضی همبستگی ۰/۳۱۲را گزارش کردند که در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

2 Komarraju, Karau & Schmeck 5
2 Atnafu 6

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

روزن[27](۱۹۶۱) در پژوهش خود نشان داد که یک همبستگی منفی آشکار بین انگیزه پیشرفت تحصیلی و اندازه خانواده وجود دارد. میزان انگیزش پیشرفت نیز در بین افراد طبقات اجتماعی مختلف تفاوت معناداری داشت که از تأثیر اندازه خانواده بیشتر بود که در سطح ۰/۰۱ معنادار است. او بین ترتیب تولد و انگیزش پیشرفت، ارتباط معناداری پیدا نکرد. همچنین نتایج تحلیل واریانس نشان داد که سن مادر به طور معناداری بر انگیزش پیشرفت تأثیر داشت که در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

روئیس[28] و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی تأثیر استفاده از فیس‌بوک را بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان بررسی کردند.. نتایج این پژوهش نشان داد که استفاده زیاد از فیس‌بوک به وسیله دانشجویانی که شخصیت برون‌گرا دارند، منجر به عملکرد تحصیلی ضعیف می‌گردد. با این حال دانشجویانی که از خودتنظیمی خوبی برخوردار بودند، حضورشان در این شبکه‌ها را به شیوه مؤثرتری مدیریت می‌کردند.

با توجه به ادبیات پژوهشی و اهمیت پژوهش در زمینه انگیزش پیشرفت تحصیلی، در این تحقیق فرضیه‌های زیر بررسی گردید:

۱- بیگانگی تحصیلی، سرمایه اجتماعی، میزان استفاده از رسانه‌ها و متغیرهای جمعیت‌شناختی می‌توانند انگیزش پیشرفت تحصیلی را در دانشجویان پسر دانشگاه اصفهان پیش‌بینی کنند (فرضیه اصلی).

۲- بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و بیگانگی تحصیلی دانشجویان پسر دانشگاه اصفهان رابطه وجود دارد.

۳- بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و سرمایه اجتماعی دانشجویان پسر دانشگاه اصفهان رابطه وجود دارد.

۴- بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و میزان استفاده از رسانه‌ها در دانشجویان پسر دانشگاه اصفهان رابطه وجود دارد.

۵- بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و متغیرهای جمعیت‌شناختی در دانشجویان پسر دانشگاه اصفهان رابطه وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش حاضر شامل کلیه دانشجویان کارشناسی پسر خوابگاهی دانشگاه اصفهان بود که در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ در این دانشگاه مشغول به تحصیل بودند. برآورد حجم نمونه به وسیله نرم‌افزار جی‌پاور ۹۰ نفر بود، اما برای مقابله با ریزش آزمودنی، ۱۰۰ نفر از میان جامعه آماری به صورت نمونه‌گیری تصادفی مستقل انتخاب شدند. ۴ نفر از آزمودنی‌ها، پرسشنامه‌ها را به طور کامل پر نکردند، بنابراین تعداد نمونه نهایی پژوهش حاضر ۹۶ نفر بود. ابزارهای به کار رفته در این پژوهش، در زیر توصیف شدند.

پرسشنامه انگیزش پیشرفت تحصیلی: برای ارزیابی انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان، از پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس[29](۱۹۷۰) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۹ سؤال است و نحوه پاسخ‌دهی به آن در قالب طیف لیکرت چهارگزینه‌ای و نمره‌گذاری آن بین یک تا چهار می‌باشد. هرمنس برای محاسبه روایی، از روایی محتوا استفاده کرده است. همچنین او ضریب همبستگی هر سؤال را با رفتارهای پیشرفت‌گرا محاسبه کرده است. از این نظر نیز این پرسشنامه دارای

2 Rosen 7
2 Rouis 8
2 Hermans 9

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

روایی می‌باشد. ضریب همبستگی گزارش شده برای سؤالات این پرسشنامه در دامنه ۰/۳۰ تا ۰/۵۷ قرار دارد. علاوه بر این، هرمنس در مطالعه‌ای به وجود ضریب همبستگی بین این پرسشنامه و آزمون TAT اشاره کرده است که این موضوع نشان دهنده روایی همزمان این پرسشنامه می‌باشد. هرمنس برای محاسبه پایایی پرسشنامه خود از روش آلفای کرونباخ استفاده نمود و میزان آلفای به دست آمده ۰/۸۴ بود. در مطالعه اصلی، هرمنس بعد از گذشت سه هفته پرسشنامه را مجدداً به پاسخگویان داد و ضریب پایایی بازآزمون را ۰/۸۴ محاسبه کرد. هر دو ضریب، نشان‌دهنده پایایی خوب این پرسشنامه است (سابوته، ۱۳۸۹). اکبری (۱۳۸۶) در پژوهشی ضریب پایایی پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس به شیوه آلفای کرونباخ را ۰/۸۰ گزارش کرده است. هومن و عسگری (۱۳۷۹) نیز در پژوهشی دانشگاهی، ضریب آلفا را ۰/۸۷ به دست آوردند (به نقل از سابوته، ۱۳۸۹).

پرسشنامه بیگانگی تحصیلی: برای ارزیابی بیگانگی تحصیلی دانشجویان از پرسشنامه بیگانگی تحصیلی پیرنیا (۱۳۹۴) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۱۲ عبارت می‌باشد. پاسخ‌دهی این پرسشنامه در قالب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای از «کاملاً مخالفم» تا «کاملاً موافقم» و نمره‌گذاری آن از یک تا پنج است. پایایی این پرسشنامه به شیوه آلفای کرونباخ ۰/۷۲ می‌باشد. روایی محتوایی این پرسشنامه نیز بر اساس نظر سه نفر از اساتید به شیوه مطلوبی ارزیابی شده است. برای ارزیابی سرمایه اجتماعی دانشجویان از پرسشنامه سرمایه اجتماعی مبارک‌بخشایش (۱۳۸۹) استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۱۶ گویه و چهار خرده مقیاس می‌باشد. پاسخ‌دهی این پرسشنامه در قالب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای از «خیلی کم» تا «خیلی زیاد» و نمره‌گذاری آن از یک تا پنج است. آلفای کرونباخ به دست آمده آن نیز ۰/۸۹ می‌باشد که نشان می‌دهد پایایی گویه‌ها در حد قابل قبولی است. برای سنجش روایی پرسشنامه از روایی صوری و روایی سازه استفاده شده است. این پرسشنامه چندین بار توسط اساتید جامعه‌شناسی مورد مداقه و بازبینی قرارگرفته است. این پرسشنامه به جهات مختلفی چون قابل‌سنجش بودن، مفهوم بودن، ساختمند بودن و جهات دیگر مورد بررسی و داوری قرار گرفته و در نهایت پس از انجام تغییرات لازم به شکل کنونی درآمده است (مبارک بخشایش، ۱۳۸۹).

پرسشنامه میزان استفاده از رسانه‌ها: برای ارزیابی میزان استفاده دانشجویان از رسانه‌ها، از پرسشنامه الیاسی (۱۳۹۳) استفاده شده است. این پرسشنامه دارای ۳۰ عبارت می‌باشد. پاسخ‌دهی این پرسشنامه در قالب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای از «اصلاً» تا «خیلی زیاد» و نمره‌گذاری آن از صفر تا چهار است. جهت بررسی روایی سازه و ساختار عاملی پرسشنامه میزان استفاده از رسانه‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و با چرخش واریمکس بر روی‌داده‌ها استفاده شد. پایایی این پرسشنامه به شیوه آلفای کرونباخ ۰/۸۹محاسبه شده است.

پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی: برای جمع‌آوری اطلاعات جمعیت‌شناختی از یک پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد و اطلاعات مربوط به سن، تحصیلات، سن پدر، سن مادر، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، ترتیب تولد، تعداد خواهر، تعداد برادر و وضعیت اجتماعی- اقتصادی دانشجویان جمع‌آوری گردید.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

برای تحلیل داده‌های تحقیق حاضر از نرم‌افزار SPSS 20 استفاده شده است. در سطح آمار توصیفی از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی، همبستگی پیرسون، اسپیرمن و دو رشته‌ای نقطه‌ای، و در سطح آمار استنباطی نیز تحلیل رگرسیون گام به گام مورد استفاده گرفت.

یافته‌ها

میانگین سن آزمودنی‌ها ۲۲/۲۲ و میانگین سن پدران و مادران آن‌ها به ترتیب برابر با ۵۳/۵۳ و ۴۷/۴۳ بود. همه آزمودنی‌های این تحقیق دارای تحصیلات کارشناسی بودند و پدران آنها به طور میانگین ۱۰/۲۱ سال و مادران‌شان به طور میانگین ۸/۰۲ سال تحصیل کرده بودند. آزمودنی‌های این تحقیق به طور متوسط فرزند دوم خانواده بودند و میانگین تعداد خواهر و برادرهای آنها به ترتیب برابر با ۱/۴۶ و ۱/۵۳ بود. ۱ درصد از آزمودنی‌ها از طبقه اجتماعی خیلی ضعیف، ۵/۲ درصد از طبقه اجتماعی ضعیف، ۱۰/۴ از طبقه اجتماعی متوسط رو به پایین، ۴۵/۸ درصد از طبقه اجتماعی متوسط، ۲۲/۹ درصد از طبقه اجتماعی متوسط رو به بالا، ۱۱/۵ درصد از طبقه اجتماعی خوب و ۳/۱ درصد از طبقه اجتماعی بالا بودند.

میانگین انگیزش پیشرفت تحصیلی آزمودنی‌ها ۷۷/۷۳، میانگین نمره بیگانگی تحصیلی ۳۵/۳۴، میانگین سرمایه اجتماعی ۴۰/۶۵ و میانگین میزان استفاده از رسانه‌ها ۵۳/۳۳ بود (جدول ۱).

بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و متغیرهای پژوهش نشان داد که این متغیر با بیگانگی تحصیلی ($r=-۰/۴۲۰$)، سرمایه اجتماعی ($r=۰/۴۰۳$)، میزان استفاده از رسانه‌ها ($r=-۰/۲۷۷$)، وضعیت اجتماعی- اقتصادی ($r_s=۰/۲۳۷$) رابطه معناداری دارد ($p<۰/۰۵$)؛ به گونه‌ای که با بالا رفتن سرمایه اجتماعی و وضعیت اجتماعی- اقتصادی از یک سو و پایین آمدن بیگانگی تحصیلی و میزان استفاده از رسانه‌ها، انگیزش پیشرفت تحصیلی افزایش می‌یابد (جدول ۱).

جدول۱: شاخص‌های توصیفی و ضرایب همبستگی بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و متغیرهای پژوهش

متغیر		میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	معناداری
انگیزش پیشرفت تحصیلی		۷۷/۷۳	۷/۵۱	-	-
بیگانگی تحصیلی		۳۵/۳۴	۵/۴۶	-۰/۴۲۰	۰/۰۰۰
سرمایه اجتماعی		۴۰/۶۵	۶/۷۲	۰/۴۰۳	۰/۰۰۰
میزان استفاده از رسانه‌ها		۵۳/۳۳	۱۵/۹۹	-۰/۲۷۷	۰/۰۰۶
متغیرهای جمعیت شناختی	سن	۲۲/۲۲	۱/۱۷	۰/۱۱۶	۰/۲۶۲
	تحصیلات پدر	۱۰/۲۱	۵/۶۸	۰/۰۲۰	۰/۸۴۵
	تحصیلات مادر	۸/۰۲	۵/۵۴	۰/۱۲۸	۰/۲۱۵
	سن پدر	۵۳/۵۳	۵/۵۲	۰/۰۰۲	۰/۹۸۶
	سن مادر	۴۷/۴۳	۵/۷۰	-۰/۱۲۵	۰/۲۲۴
	تعداد خواهر	۱/۴۶	۱/۱۱	-۰/۰۹۸	۰/۳۴۴
	تعداد برادر	۱/۵۳	۱/۴۶	-۰/۱۶۴	۰/۱۰۹

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

ترتیب تولد	–	–	-۰/۱۵۴	۰/۱۳۴
وضعیت اجتماعی- اقتصادی	–	–	۰/۲۳۷	۰/۰۲۰

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نشان داد که از بین متغیرهای پژوهش در گام اول بیگانگی تحصیلی با ضریب رگرسیون ۰/۴۲۰ وارد معادله شد و به تنهایی ۱۷/۶ درصد از واریانس انگیزش پیشرفت تحصیلی را تبیین نمود. در گام دوم میزان استفاده از رسانه‌ها نیز وارد معادله شد و ضریب رگرسیون را به ۰/۵۰۹ افزایش داد؛ این متغیر به طور خالص ۸/۳ از واریانس انگیزش پیشرفت تحصیلی را تبیین نمود. در گام سوم وضعیت اجتماعی- اقتصادی نیز وارد معادله شد و ضریب رگرسیون را به ۰/۵۵۰ افزایش داد؛ این متغیر به طور خالص ۴/۳ از واریانس انگیزش پیشرفت تحصیلی را تبیین نمود. این سه متغیر ۳۰/۳ درصد از واریانس انگیزش پیشرفت تحصیلی را به طور معناداری تبیین نمودند ($p<۰/۰۵$). ضریب دوربین واتسون ۱/۹۰۲ بود و در دامنه مطلوب آن ۱/۵ تا ۲/۵ قرار داشت که نشانگر رعایت پیش‌فرض استقلال خطاها در این تحلیل است (جدول۲).

جدول۲. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام جهت پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان

گام	متغیر وارد شده به معادله	ضریب رگرسیون	توان دوم رگرسیون	خطای استاندارد	سهم خالص(٪)	F	درجه آزادی	معناداری	ضریب دوربین واتسون
۱	بیگانگی تحصیلی	۰/۴۲۰	۰/۱۷۶	۶/۸۵	۱۷/۶	۲۰/۰۹	۹۴	۰/۰۰۰	
۲	بیگانگی تحصیلی+ میزان استفاده از رسانه‌ها	۰/۵۰۹	۰/۲۵۹	۶/۵۳	۸/۳	۱۰/۴۳	۹۳	۰/۰۰۲	
۳	بیگانگی تحصیلی+ میزان استفاده از رسانه‌ها + وضعیت اجتماعی- اقتصادی	۰/۵۵۰	۰/۳۰۳	۶/۳۷	۴/۳	۵/۷۱	۹۲	۰/۰۱۹	۱/۹۰۲

جدول ۳ ضرایب خام و استاندارد معادله رگرسیون را نشان می‌دهد؛ بر اساس این ضرایب می‌توان معادله‌ای برای پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی ارائه داد. معادله رگرسیون با استفاده از ضرایب خام به شرح زیر است:

(وضعیت اجتماعی-اقتصادی)۱/۳۹۰+(میزان استفاده از رسانه‌ها)۰/۱۲۸-(بیگانگی تحصیلی)۰/۵۵۱-۹۸/۰۳۱=انگیزش پیشرفت تحصیلی

همچنین ضرایب تورم واریانس کمتر از ۱۰ بود و این موضوع بیانگر نبود رابطه خطی قوی بین متغیرهای مستقل به عنوان یکی دیگر از پیش‌فرض‌های تحلیل رگرسیون- می‌باشد.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

جدول ۳. ضرایب خام و استاندارد معادله رگرسیون جهت پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان

متغیرهای وارد شده به معادله	ضریب خام	ضریب استاندارد	t	معناداری	ضریب واریانس	تورم
مقدار ثابت	۹۸/۰۳۱	–	۱۶/۸۴۱	۰/۰۰۰	–	
بیگانگی تحصیلی	−۰/۵۵۱	−۰/۴۰۱	−۴/۵۶۵	۰/۰۰۰	۱/۰۱۷	
میزان استفاده از رسانه‌ها	−۰/۱۲۸	−۰/۲۷۳	−۳/۱۲۳	۰/۰۰۲	۱/۰۰۶	
وضعیت اجتماعی– اقتصادی	۱/۳۹۰	۰/۲۱۰	۲/۳۹۰	۰/۰۱۹	۱/۰۲۱	

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که همبستگی بین متغیرهای انگیزش پیشرفت تحصیلی و بیگانگی تحصیلی ۰/۴۲۰− است و در سطح ۰/۰۱ معنادار است. این نتایج با نتایج مطالعات رابرت و همکاران (۱۹۹۴) و اتنافو (۲۰۱۲) همخوانی دارد. چون دانشجویانی که دچار بیگانگی تحصیلی شده‌اند، در فرآیند یادگیری احساس فقدان کنترل شخصی می‌کنند، برنامه درسی را با نیازهای آینده خود بی‌ارتباط می‌دانند، در فرآیند یادگیری قانون‌مندی نمی‌بینند و از دیگران کناره‌گیری می‌کنند، بنابراین نداشتن انگیزش پیشرفت تحصیلی دور از ذهن نمی‌باشد و این همبستگی منطقی به نظر می‌آید.

همچنین همبستگی بین متغیرهای انگیزش پیشرفت تحصیلی و سرمایه اجتماعی ۰/۴۰۳ است که در سطح ۰/۰۱ معنادار است. دانشجویی که سرمایه اجتماعی کافی ندارد و از حمایت شبکه دوستان برخوردار نباشد، نمی‌تواند با استرس‌های محیط دانشگاه مانند دوری از خانواده، به خوبی کنار بیاید و در نتیجه انگیزش پیشرفت تحصیلی او افت می‌کند. بنابراین این همبستگی منطقی به نظر می‌رسد.

همچنین همبستگی بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و میزان استفاده از رسانه‌ها ۰/۲۷۷− است که در سطح ۰/۰۱ معنادار است. این نتایج با نتایج مطالعات گل‌محمدنژاد و بهرامی (۱۳۹۴)، آهنجیده (۱۳۹۴)، امینی و همکاران (۱۳۹۱)، روحانی و تاری (۱۳۹۰) و عطادخت و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی دارد. بسیاری از دانشجویان به علت نداشتن انگیزش پیشرفت تحصیلی به استفاده بیش از حد از رسانه‌های مجازی روی می‌آورند. البته گروهی هم به علت استفاده افراطی از این رسانه‌ها، وقت کافی را به درس خواندن اختصاص نمی‌دهند. بنابراین این همبستگی منطقی به نظر می‌رسد.

همچنین همبستگی بین وضعیت اجتماعی– اقتصادی و انگیزش پیشرفت تحصیلی ۰/۲۷۳ است که در سطح ۰/۰۵ معنادار است. این نتایج با نتایج مطالعات مولوی و همکاران (۱۳۸۶)، اکبری و همکاران (۱۳۸۹) و موئولا (۲۰۱۰) همخوانی دارد. شاید به این علت بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و وضعیت اجتماعی– اقتصادی همبستگی وجود دارد که در این خانواده‌ها معمولاً والدین تحصیل کرده هستند و به تحصیلات فرزندان خود اهمیت می‌دهند و در نتیجه در فرزندان خود انگیزه ایجاد می‌کنند.

سن، سن پدر و سن مادر همبستگی معناداری با انگیزش پیشرفت تحصیلی ندارند. این نتایج با نتایج مطالعات محمدی و همکاران (۱۳۹۴) و عطادخت و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی دارد. سن آزمودنی، سن پدر و سن مادر احتمالاً به علت واریانس

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

پایین، همبستگی معناداری با انگیزش پیشرفت تحصیلی نداشتند. شاید اگر آزمودنی‌ها فقط به مقطع کارشناسی محدود نبودند، بین این متغیرها همبستگی معناداری به دست می‌آمد

تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، تعداد خواهر، تعداد برادر و ترتیب تولد همبستگی معناداری با انگیزش پیشرفت تحصیلی ندارند. این نتایج با نتایج مطالعات اکبری و همکاران (۱۳۸۹) همخوانی دارد اما با نتایج مطالعات موئولا (۲۰۱۰)، آچاریا و جوشی (۲۰۰۹) و روزن (۱۹۶۱) ناهمخوان است. درباره این متغیرها به علت ناهمخوانی پژوهش‌ها نمی‌توان اظهارنظر قطعی کرد و احتمالاً تفاوت در روش پژوهش و تفاوت فرهنگی باعث ناهمخوانی در نتایج شده است.

همچنین نتایج نهایی این مطالعه نشان داد که با افزایش سرمایه اجتماعی و وضعیت اجتماعی- اقتصادی و کاهش بیگانگی تحصیلی و میزان استفاده از رسانه‌ها، انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان افزایش می‌یابد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که از بین متغیرهای مورد بررسی بیگانگی تحصیلی ۱۷/۶ درصد، میزان استفاده از رسانه‌ها ۸/۳ درصد، وضعیت اجتماعی- اقتصادی ۴/۳ درصد و مجموع این سه متغیر ۳۰/۳ درصد از واریانس انگیزش پیشرفت تحصیلی را به طور معناداری تبیین کردند. بقیه متغیرها نیز از معادله حذف شدند. علت حذف متغیرها در اکثر موارد، همبستگی ضعیف با انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان بوده است، اما درباره سرمایه اجتماعی، علی‌رغم داشتن همبستگی معنادار ۰/۴۰۳ با انگیزش پیشرفت تحصیلی، این متغیر از معادله حذف گردید. به دلیل اینکه تحلیل رگرسیون گام به گام یک تحلیل غیر نظری است، و از آنجایی که بین متغیرهای بیگانگی تحصیلی و سرمایه اجتماعی همبستگی قابل ملاحظه‌ای ۰/۵۴۴- وجود دارد، در نتیجه بیگانگی تحصیلی و سرمایه اجتماعی توانایی پیش‌بینی تقریباً برابری دارند و در نتیجه بیگانگی تحصیلی که رابطه اندکی قوی‌تر با انگیزش پیشرفت تحصیلی دارد در معادله باقی مانده و سرمایه اجتماعی حذف شده است. در پژوهش‌های دیگر نیز با استفاده از متغیرهای مختلف، انگیزش پیشرفت تحصیلی پیش‌بینی شده است (صبحی قراملکی، ۱۳۹۱؛ رستمی و علی‌آبادی، ۱۳۹۳؛ میرعرب‌رضی و حاجی‌تبار فیروزجائی، ۱۳۹۴؛ مولوی و همکاران، ۱۳۸۶؛ کماراجو، کارائو و اشمک، ۲۰۰۹).

این تحقیق با چند محدودیت روبه‌رو بود: از آنجایی که نمونه تحقیق، دانشجویان پسر کارشناسی خوابگاهی دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ می‌باشد، لذا در تعمیم نتایج به سایر افراد باید کمال احتیاط را رعایت نمود؛ از طرفی حجم نمونه مورد استفاده در این پژوهش اندکی پایین است که اعتماد ما به نتایج پژوهش را تا اندازه‌ای کم می‌کند؛ همچنین چون متغیرهای زیادی با انگیزش پیشرفت تحصیلی همبستگی دارند و از آنجایی که در این تحقیق تعداد کمی از این متغیرها مورد بررسی قرار گرفتند، احتمال آن وجود دارد که سایر متغیرها بتوانند معادله‌های پیش‌بینی بهتری فراهم کنند.

با توجه به مطالب گفته شده، محقق پیشنهادهای زیر را برای تحقیقات آینده ارائه می‌کند: از آنجا که یکی از هدف‌های مهم در علم کشف علت پدیده‌ها است، بنابراین پژوهشگران دیگر می‌توانند با طراحی پژوهش‌های آزمایشی، علت‌های کاهش و افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی را شناسایی کنند؛ پژوهشگران می‌توانند اثربخشی مداخله‌های گوناگون را بر افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی آموزندگان بررسی کنند؛ پژوهشگران دیگر می‌توانند این تحقیق را در جامعه‌های دیگر اجرا کنند تا کارآیی معادله پیش‌بینی به دست آمده را در جامعه‌های دیگر، مورد بررسی قرار دهند؛ پژوهشگران دیگر می‌توانند از متغیرهای دیگری که با انگیزش پیشرفت تحصیلی رابطه نیرومندی دارند، برای پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی استفاده

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

کنند. در نهایت اینکه مرکز مشاوره، مرکز آموزش و مرکز سیاست‌گذاری دانشگاه می‌توانند از نتایج این پژوهش استفاده کنند و دانشجویانی را که انگیزش پیشرفت تحصیلی کم دارند را شناسایی نمایند و شرایطی را فراهم آورند تا با افزایش سرمایه اجتماعی دانشجویان (از طریق کمک به گسترش تعاملات و شبکه‌های اجتماعی دانشجویان و کمک به آنها برای کنار آمدن با استرس‌های محیط دانشگاه) و بهبود وضعیت اجتماعی- اقتصادی آنان (از طریق افزایش آگاهی‌های اجتماعی و کمک برای کاستن از بار مشکلات مالی) از یک سو و کاهش دادن بیگانگی تحصیلی (از طریق افزایش احساس مشارکت دانشجویان در امور درسی) و میزان استفاده آنان از رسانه‌ها (از طریق جایگزین کردن تفریحات سالم‌تر یا ارسال پیام‌های مثبت‌تر از طریق رسانه‌ها) از سوی دیگر، باعث افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی آنان گردند و از این طریق، آینده بهتری را برای دانشجویان و جامعه رقم بزنند.

منابع

اکبری، بهمن. (۱۳۸۶). روایی و اعتبار آزمون انگیزه پیشرفت هرمنس بر روی دانش‌آموزان دوره متوسطه استان گیلان. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی. *دانش و پژوهش در علوم تربیتی- برنامه‌ریزی درسی*، ۲۱(۱۶): ۹۶-۷۳.

اکبری، بهمن. (۱۳۸۹). عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان با توجه به متغیرهای جمعیت‌شناختی. *فصلنامه زنان و بهداشت*، ۱(۳): ۲۵-۴۰.

امینی‌فر، الهه، صالح‌صدق‌پور، بهرام و زاده‌دباغ، حسین. (۱۳۹۱). تأثیر بازی رایانه‌ای بر انگیزه و پیشرفت دانش‌آموزان. *نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش*، ۶(۳).

آهنجیده، اسفندیار، محمودی، محمدتقی، صیادی، سیده اکرم و خسروی سرچاهی، اصلان. (۱۳۹۴). بررسی رابطه اینترنت بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر شهرکرد. *نخستین همایش بین‌المللی مدیریت آموزشی ایران*.

رستمی، فرحناز و علی‌آبادی (۱۳۹۳). تأثیر راهبردهای یادگیری شناختی و فراشناختی در پیش‌بینی انگیزه پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه. *فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش پزشکی*، ۳۰: ۷۷-۶۷.

روحانی، فضیله و تاری، سعیده. (۱۳۹۰). بررسی میزان اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با انگیزه تحصیلی و رشد اجتماعی دانش‌آموزان دوره متوسطه استان مازندران. *فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۲(۲): ۳۴-۱۹.

رئوفی، محمدباقر، صداقت، کامران، حنایی، جلال، خدادادی، خداداد، نظری، مهدی، پوزش، شهین دخت و عسگری، علیرضا. (۱۳۸۶). عوامل فردی- خانوادگی مؤثر در افت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی تبریز در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳. *مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی تبریز*، ۲۹(۴): ۱۱۵-۱۱۳.

سابوته، الهه. (۱۳۸۹). رابطه خودپنداره تحصیلی و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده روان-شناسی و علوم تربیتی سمنان*.

سیف، علی اکبر. (۱۳۸۲). روان شناسی پرورشی، روان شناسی یادگیری و آموزش. ویراست نو، چاپ هشتم. تهران: آگاه.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

صبحی قراملکی، ناصر. (۱۳۹۱). پیش‌بینی انگیزه پیشرفت تحصیلی بر اساس هوش هیجانی دانش‌آموزان. *مجله روانشناسی مدرسه*، ۱(۳): ۴۹-۶۲.

طالب‌پور، نوری و مولوی (۱۳۸۲). تأثیر آموزش شناختی بر نشستن در صندلی، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شاهد. *مجله روانشناسی*، ۶(۱): ۲۱-۹.

عطادخت، اکبر، حمیدی‌فر، ویدا و محمدی، عیسی. (۱۳۹۲). استفاده آسیب‌زا و نوع کاربری تلفن همراه در دانش‌آموزان دبیرستانی و رابطه آن با عملکرد تحصیلی و انگیزش پیشرفت. *مجله روانشناسی مدرسه*، ۳(۲): ۱۳۶-۱۲۲.

گل‌محمدنژاد و بهرامی (۱۳۹۴). نقش استفاده از اینترنت بر خودکارآمدی، انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی: دانشگاه علوم پزشکی تبریز. *دو ماهانه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۸(۴): ۲۶۰-۲۵۵.

مارشال ریو، جان (۲۰۰۵). انگیزش و هیجان (ویراست چهارم). ترجمه سید محمدی یحیی (۱۳۹۵). *تهران، ویرایش.*

محمدی، الهام، بنادرخشان، همایون، برهانی، فریبا و حسین‌آبادی فراهانی، محمدجواد. (۱۳۹۴). عوامل مؤثر بر انگیزه پیشرفت در میان دانشجویان پرستاری: یک مطالعه توصیفی- مقطعی. *آموزش پرستاری*، ۴(۲): ۶۷-۶۰.

موسوی، سیدکمال‌الدین و حیدرپور مرند، سکینه. (۱۳۹۰). تحلیل جامعه‌شناختی بیگانگی تحصیلی دانشجویان؛ مطالعه موردی: دانشگاه شاهد در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷. *فصلنامه علوم اجتماعی*، ۵۶: ۷۳-۳۵.

مولوی، پرویز، خسروی، خلیل، فدایی‌نائینی، علیرضا، محمدنیا، حسین و رسول‌زاده، بهرام. (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر در کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل. *مجله علمی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران*، ۲۵(۱).

میرعرب‌رضی، رضا و حاجی تبار فیروزجائی، محسن. (۱۳۹۴). پیش‌بینی انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس هوش معنوی و هوش هیجانی. *دومین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در علوم انسانی.*

فیروزنیا، سمانه، یوسفی، علیرضا و قاسمی، غلامرضا. (۱۳۸۸). *ارتباط بین انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله آموزش پزشکی ایران*، ۹(۱): ۷۹-۸۴.

Acharya, N., & Joshi, S. (2009). Influence of Parent's Education on Achievement Motivation of Adolescents. *Indian Journal Social Science Researches*., 6(10), 72-79.

Atnafu, M. (2012) Motivation, Social Support, Alienation from the School and their Impact on Students' Achievement in Mathematics: The Case of Tenth Grade Students. *Ethiopia journal of Education & Science*, 8(1), 53-74.

Bowman, L. L., Levine, L. E., Waite, B. M., & Gendron, M. (2010). Can students really multitask? An experimental study of instant messaging while reading. *Computers & Education*, 54(4), 927-931.

Cory J. (2015). "What is Communication Media? - Definition from Techopedia". *Techopedia.com.*

Greene, B. A., Miller, R. B., Crowson, H. M., Duke, B. L., Akey, K. L. (2004). Predicting high school students' cognitive engagement and achievement: Contributions of classroom perceptions and motivations. *Contemporary Educational Psychology*, 29(4), 462-482.

Hermans, H. J. (1970). A Questionnaire Measure of Achievement Motivation. *Journal of Applied Psychology*, 54(4), 353-363.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

Johnson, G. M. (2005). Student Alienation, Academic Achievement, and WebCT Use. *Educational Technology & Society*, 8(2), 179-189.

Komarraju, M., Karau, S. J., & Schmeck, R. R. (2009). *Role of the Big Five Personality Traits in Predicting College Students' Academic Achievement and Motivation.* Learning and Individual Differences, 19(1), 47-52.

Levine, L. E., Waite, B. M., Bowman, L. L. (2007). Electronic media use, reading, and academic distractibility in college youth. *CyberPsychology & Behavior*, 10, 560-566.

Livazovic, G. (2011). Leisure-time media and children's academic achievement. Occasional paper on education & lifelong learning. *An International Journal*. 4(1-2), 111-118.

Martin, A. J., Liem, G. A. D. (2010). Academic personal bests (PBs), engagement, and achievement: A cross-lagged panel analysis. *Learning and Individual Differences*, 20(3), 265–270.

Masumoto D. (2009). The Cambridge dictionary of psychology. *Cambridge university press, p. 9.*

McClelland D. C., Atkinson J. W., Clark R. A., & Lowell L. E. (1953*). The Achievement Motive*. *New York: Appleton- Century- Crofts*.

Meijer, A. M., Wittenboer G. L. H. (2004). The joint contribution of sleep, intelligence and motivation to school performance. *Personality and Individual Differences*, 37(1), 95–106.

Muola, J. M. (2010). A study of the relationship between academic standard achievement motivation and home environment among eight pupils. *Kenya Egerton University*.

Newmann, F. M. (1981). Reducing student alienation in high school: Implications of theory. *Harvard Educational Review*, 51, 117-129.

Roeser, R. W., Lord, S. E., & Eccles, J. (1994). A portrait of academic alienation in adolescence: motivation, mental health, and family experience. *Ann Arbor*, 1001, 48106-1248.

Rosen, B. C. (1961). Family Structure and Achievement Motivation. *American Sociological Review*, 26(24), 574-585.

Rouis, S., Limayem, M., & Salehi-Sangari, E. (2011). Impact of Facebook usage on students' academic achievement: Role of self-regulation and trust. *Electronic journal of research in educational psychology*, 9(3), 961-994.

Sander, T (2015). About Social Capital. Saguaro Seminar: Civic Engagement in America. *John F. Kennedy School of Government at Harvard University.*

Steinmayr, R., Spinath, B. (2009). The importance of motivation as a predictor of school achievement. *Learning and Individual Differences*, 19(1), 80-90.

Williams, B. W., Kessler, H. A., & Williams, M. V. (2014). Relationship among practice change, motivation and self-efficacy. *The Journal of continuous in Health professions*, 34(1), 5-10.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]

Prediction of academic achievement motivation based on academic alienation, social support, media usage and demographic variables in male bachelor student of Isfahan university residing in dormitory at academic year of 2016

Javad Abbasi Jondani[3] , Hossein Ali Mehrabi Koushki[3]

Abstract

Academic achievement motivation plays an important role in academic success, so its prediction and improvement is very important. This study investigated the relationship between academic achievement motivation and academic alienation, social support, media usage and demographic variables, and also predicted academic achievement motivation based on this variable in university students. This study was descriptive, correlational type. Its statistical population included all male students of Isfahan University amongst them 96 persons were selected randomly. The instrument of this study included Pirnia academic alienation questionnaire (2015), Mobarak Bakhshayesh social support questionnaire (2010), Eliasi media usage questionnaire (2014) and researcher-made demographic information questionnaire. The results showed that academic achievement motivation has a significant correlation with academic alienation, social support, media usage and socioeconomic status. Academic achievement motivation did not have a significant correlation with other variables. The results from stepwise regression analysis showed that academic alienation, media usage, socioeconomic status and these variables altogether explained 17.6%, 8.3%, 4.3% and 30.3% of the variance of academic achievement motivation, respectively. These results indicate that less academic alienation, less media usage and better socioeconomic status can improve students' academic achievement motivation.

Keywords: Academic Achievement Motivation; Academic Alienation; Social Support; Media Usage

3 . PhD Student of Psychology, Isfahan University, Isfahan, Iran
(Correspondingauthor:javadabbasi1370@yahoo.com)
3 . Assistant Professor of psychology, Isfahan University, Isfahan, Iran

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.52547/erj.5.37.22]